

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ В РИМСЬКІЙ ПОЕЗІЇ

Борбенчук І. М.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
borbenchuk.ira@gmail.com*

The paper is focused on the study of emotivity evoked by the gender identity in the lyrics of the Roman poet Gaius Valerius Catullus. Analysing an additional story about Ariadne, inserted into the main narration of the wedding of Peleus and Thetis (poem No. 64), the author examines linguistic features serving to express the emotional state of Ariadne, who experiences a whole range of feelings caused by being apart from her beloved Theseus. The author conveys the depth of feelings of a mythological woman through the use of language means that create emotional tension in the poetic text and reflect the psychological state of the heroine.

Key words: *emotional state, emotivity, gender, Roman poetry.*

Емотивність у художньому тексті є ключовим інструментом для формування особистості персонажів та створення зовнішніх і внутрішніх конфліктів, а реалізація мовленнєвої поведінки чоловіків і жінок є фактором впливу на читача та відображенням наративних стратегій автора.

Вивчення емотивності (І. Бехта, О. Бондаренко, О. Воробйова, Н. Гоца, А. Калита, U. Frevert, E. Jacobson, R.S. Lazarus) і гендерних аспектів (Г. Емірсуйнова, Т. Дегтярьова, Н. Цинтар, M.G. Gard, A.M. King, L. Flotow) вивело дослідження на якісно новий рівень й дозволило говорити про співвідношення між гендерною ідентичністю героїв та їхніми емоційними проявами у мовленні.

Гендерні студії, акцентуючи увагу на розбіжностях між чоловічим і жіночим мовленням та емоційністю, відзначають цю тенденцію вже в античні часи, коли “жіноче мовлення” насамперед зумовлене мовним табу, позаяк деякі висловлювання були строго поділені відповідно до жіночої або чоловічої діяльності...” (Лучук, 2005, с. 14). Аналіз творчого спадку відомих давньогрецьких поетес Саффо (к. VII – VI ст. до н.е.), Телесіллі (V ст. до н.е.), Праксілли (V ст. до н.е.), Корінни (VI – п. V ст. до н.е.), Мойро (IV – III ст. до н.е.) дозволяє говорити про створення особливої жіночої лірики, різноманітної за тематикою, образною системою й емоційним забарвленням, традиції яких пізніше підхоплюють римські матрони, як-от Юлія Бальбілла (I ст. н.е.), Кайкілія Требулла (1 пол. II ст.), Дамо (1 пол. II ст.), яких за формою і стилем письма все ж відносять до давньогрецьких.

Звернення митців до світогляду і літературних норм еллінізму знайшло відображення у творчості римського поета Катулла (84–54 рр. до н.е.), який створює якісно нового героя з глибоким внутрішнім світом (почуття, настрої,

інтимні стосунки, переживання тощо). Однією з відомих поем Катулла є “Весілля Пелея і Фетіди” (№ 64), де автор в основну оповідь вписує додаткову “Екфраза покривала з витканою історією Аріадни” (рядки 50-264) (Катулл, 2021, с. 306). Саме історія Аріадни є цікавим спостереженням за проявом жіночої емотивності, який автор передає завдяки ретельно дібраним лінгвальним засобам. Вимушена розлука із Тесеєм породжує в її *шаленому серці неприборканий гнів* (*indomitos in corde gerens Ariadna furores*), а внутрішня драма передається через **оксиморон** (*...maestis Minois ocellis/ saxeae ut effigies bacchantis prospicit* – ... Мінноїда сумними очима/ Ніби камінна подоба, вдивляється, ніби менада), **повтори** (кондуплікація *prospicit, neque tum, toto*; анафора частки *non*), **епітети** (зокрема у відтворенні розбурханої природи (*deserta misera пустинне узбережжя, ventosae procellae безпутні вітри*). Сповнений емоцій і монолог-нарікання Аріадни, де жіноче мовлення реалізується шляхом використання емотивної лексики та специфічного синтаксису. У поетичному тексті було зафіксовано **емотивну лексику: звертання** (*perfide* – невірний, *discedens* – недбалий, *immemor* – нетямуций), **вигуки** (*Juppiter omnipotens* – О всемогучий Юнітере!, *Eumenides* – О Евменіди! *Euhoe* – евоє!) й **стилістичні засоби: повтори**: анафора (*sicine.../ sicine...; pars.../ pars...*), гемінація (*hunc, hunc adventate*), кондуплікація (*euhoe Bacchantes, euhoe capita inflectentes*); **риторичні питання** (*Sicine me patriis avectam, perfide, ab aris / perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?*); **метонімії** (*Erectheus portus* – ерехтейська гавань = Афіни, *Idaei montes* – гори Ідейські = Крим, *incola Itoni* – діва з Ітона = Афіна). Аріадна в деталях розписує жертви, на які пішла заради коханого чоловіка, та кличе Евменід покарати зрадника. Героїня усвідомлює своє душевне спустошення (*cogor inops, ardens, amenti caesa furore* – Я вже безсила, згоріла, зшаліла, осліпла з любови!), а її прокляття в ту ж хвилину досягають цілі – Тесеї забуває усі настанови батька про добрий знак вітрил.

Підсумовуючи, зазначимо, що емотивність, будуючись із урахуванням зовнішнього та внутрішнього стану, емоційних переживань і суб'єктивного гендерного відчуття героїв, створює сильні поетичні образи і слугує відображенню авторського емотивно-ідейного задуму.

Література

1. Катулл (Гай Валерій Катулл). (2021). *Повне зібрання творів: байдики, поеми, елегії та епіграми /* упорядкування, переклад з латини, передмова й коментарі Тараса Лучука. Львів: "Астролябія".
2. Лучук, Т. (2005). *Catullus versus Sapho: переклад поза контекстом гендерної лінгвістики*. Львів: Центр гуманітарних досліджень. Літопис. 13-65.
3. *Перші поетеси: кодекс давньогрецької жіночої поезії*. (2019). Упорядкування, переклад з давньогрецької, передмова й коментарі Тараса Лучука. Львів: Видавництво «Астролябія».